

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D1/1/Ç.D.-01/1 (Menfi Tespit / Muafiyet)
Karar Sayısı : 01-15/137-33
Karar Tarihi : 3.4.2001

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. M. Tamer MÜFTÜOĞLU

Üyeler : Dr. Kemal EROL, İsmet CANTÜRK, Nejdet KARACEHENNEM, A.Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY, Kubilay ATASAYAR, Murat GENCER

B- RAPORTÖR: Çiğdem DEMİREL

C- BAŞVURUDA BULUNAN: Castrol Madeni Yağlar San. ve Tic. A.Ş.
Nispetiye Cad. Akmerkez B Blok Kat:4 Etiler-İstanbul

- D- TARAFLAR:**
- Castrol Madeni Yağlar San. ve Tic. A.Ş.
 - Assan Hyundai Motorlu Araçlar Satış A.Ş.
Eski Büyükdere Cad. Yunus Emre sok. No:1/27
4.Levent 80660 İstanbul
 - Mermerler Yatırım ve Pazarlama A.Ş.
Balmumcu Barbaros Bulvarı No:127 Beşiktaş 80700 İstanbul
 - Doğuşmotor Servis ve Ticaret A.Ş.
Ayazağa Köyü Yolu Eski Büyükdere Cad. No:23 Maslak İstanbul
 - Doğuş Otomotiv San. ve Tic.A.Ş.
Ayazağa Köyü Yolu Eski Büyükdere Cad. No:23 Maslak İstanbul
 - Katalonya Oto Servis ve Tic. A.Ş.
Ayazağa Köyü Yolu Eski Büyükdere Cad. No:23 Maslak İstanbul
 - Honda Anadolu Motosiklet Ür. ve Paz. A.Ş.
Ankara Asfaltı Soğanlı Sapağı Karşısı Kartal 81420 İstanbul
 - Çelik Motor Tic.A.Ş.
Ankara Asfaltı, PTT hastanesi yanı Umut sok. İçerenköy- İstanbul
 - DAF-TIRSAN Otomotiv San. ve Tic. A.Ş.
Topselvi Mah.Topselvi Cad. No:151 Kartal- İstanbul
 - İhlas Gazetecilik Holding A.Ş.
Havaalanı Otobanı Güneşli Kavşağı No:37 Yenibosna-İstanbul

E- DOSYA KONUSU: Castrol Madeni Yağlar San. ve Tic. A.Ş. ile bazı otomotiv üreticisi ve ithalatçısı firmalar arasında imzalanan, ilgili firmaların yetkili servislerine Castrol ürünlerini tavsiye etmeleri hususunu düzenleyen anlaşmalara ilişkin menfi tespit/muafiyet talebi.

F- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 13.12.2000 tarih ve 5129 sayılı ile giren bildirim üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 5 ve 8 inci maddeleri uyarınca düzenlenen 23.1.2001 tarih, D1/1/Ç.D.-01/1 sayılı Menfi

Tespit/Muafiyet Ön İnceleme Raporu, 21.2.2001 tarih, REK.0.05.00.00/13 sayılı Başkanlık önergesi ile Kurul gündemine alınmış ve konu 27.3.2001 tarihli bilgi notu ile birlikte 01-15 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

G- RAPORTÖRÜN GÖRÜŞÜ: Castrol ile Lada Türkiye Genel Distribütörü Çelik Motor Ticaret A.Ş., DAF-TIRSAN Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş. ve İhlas Gazetecilik Holding A.Ş.'nin otomotiv kuruluşu olan İhlas Motor ile yapılan madeni yağ bayilik sözleşmelerinde yer alan, Castrol ürünlerinin sadece Castrol'den alınacağı ve sadece bu ürünlerin satılacağına ilişkin kısıtlamalar dikkate alındığında, bu sözleşmelerin esas itibarıyla 1997/4 sayılı Tek Elden Satın Alma Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'ne göre incelenmesinin gerektiği, dolayısıyla Kurumumuza daha önce bildirilen madeni yağ bayilik sözleşmelerine ilişkin olarak yapılacak değerlendirmede yer almalarının uygun olacağı; Castrol ile Assan Hyundai Motorlu Araçlar Satış A.Ş., Mermerler Yatırım ve Pazarlama A.Ş., Doğuşmotor Servis ve Ticaret A.Ş., Doğuş Otomotiv San. ve Tic.A.Ş., Katalonya Oto Servis ve Tic.A.Ş. arasında yapılan sözleşmelerde yer alan, ilgili otomobil üreticisi veya ithalatçısı firmanın Castrol ürünlerinin kullanılması gerekliliğini içeren bir tamim göndermeyi ve servislerin Castrol ürünlerini kullanmalarını sağlamayı kabul etmesine ilişkin hükmün, diğer marka yağların kullanılmasını engelleyici, diğer bir ifadeyle, rekabeti kısıtlayıcı amaca sahip olması nedeniyle 4054 sayılı Kanun'un 4(d) maddesine aykırılık teşkil ettiği, dolayısıyla söz konusu sözleşmelerin bu maddesine Kanun'un 8. maddesi çerçevesinde menfi tespit belgesi verilemeyeceği, ancak Castrol ile Honda Anadolu Motosiklet Ür. ve Paz. A.Ş. arasında yapılan sözleşmede böyle bir hükmün yer almaması nedeniyle menfi tespit belgesi verilebileceği; söz konusu sözleşmelerde yer alan ilgili maddenin, Kanun'un 5.maddesinin (a) ve (b) bentlerinde açıklanan amaç ve yararların elde edilmesi için rekabetin zorunlu olandan fazla sınırlandırılması sonucunu doğurması ve Kanun'un 5(d) maddesindeki şartı taşımaması nedeniyle ilgili maddeye bireysel muafiyet verilemeyeceği, bu nedenle ilgili maddenin söz konusu sözleşmelerden çıkarılması gerektiği; diğer madeni yağ üreticisi teşebbüslerin de otomotiv üreticisi/ithalatçısı firmalarla benzer nitelikte sözleşmeler yapıp yapmadıklarının belirlenmesi ve ilgili pazardaki rekabetçi etkilerinin saptanabilmesi amacıyla Kanun'un 40. maddesinin 1. fıkrası gereğince önaraştırma yapılması gerektiği, 4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesi kapsamında olan söz konusu sözleşmelerin, Rekabet Kurulu'nun 1997/2 sayılı Tebliği'nin 3 üncü maddesine göre, yapıldıkları tarihten itibaren 1 ay içinde bildirilmemeleri nedeniyle, sözleşmelerin tarafları olan Castrol Madeni Yağlar San. ve Tic. A.Ş., Assan Hyundai Motorlu Araçlar Satış A.Ş., Mermerler Yatırım ve Pazarlama A.Ş., Doğuşmotor Servis ve Ticaret A.Ş., Doğuş Otomotiv San. ve Tic.A.Ş., Katalonya Oto Servis ve Tic. A.Ş.'ye aynı Kanun'un 16'ncı maddesi 1 inci fıkrası (c) bendi ve anlaşmanın taraflarının yönetim organlarında görev alan gerçek kişilere de aynı maddenin 3 üncü fıkrası uyarınca para cezası verilmesi gerektiği düşünülmektedir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

1. TARAFLAR

1.1. Castrol Madeni Yağlar Sanayi ve Ticaret Anonim Şirketi: Burmah Castrol Ltd. Şirketi Türkiye'de madeni yağ sektöründe söz konusu şirket aracılığıyla faaliyette bulunmaktadır. Söz konusu şirket daha sonra BP Amoco şirketinin bünyesine dahil olmuştur. Nitekim bu işleme Rekabet Kurulu'nun 03.08.2000 tarih ve 00/29 sayılı

toplantısında aldığı kararla izin verilmiştir. Castrol Madeni Yağlar San. ve Tic. A.Ş. (Castrol), söz konusu ana şirketin Türkiye'de madeni yağ sektöründe faaliyet gösteren tek şirketi olup, 1999 yılı net satışları TL. 'dir.

1.2. Diğer Taraf Teşebbüsler: Castrol'ün sözleşme imzaladığı otomotiv üreticisi/ithalatçısı firmalar aşağıda sıralanmıştır:

- 1-İhlas Gazetecilik Holding A.Ş.'nin otomotiv kuruluşu olan İhlas Motor,
- 2-Doğuş Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş. (Volkswagen Türkiye Distribütörü),
- 3-Doğuşmotor Servis ve Ticaret A.Ş. (Audi ve Porsche Türkiye Distribütörü),
- 4-Katolonya Oto Servis ve Ticaret A.Ş.(Seat Genel Distribütörü),
- 5-Mermerler Yatırım ve Pazarlama A.Ş.(Mazda Türkiye Genel Distribütörü),
- 6-Assan Hyundai Motorlu Araçlar Satış A.Ş.(Hyundai Türkiye Genel Distribütörü),
- 7-DAF-TIRSAN Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş.,
- 8-Çelik Motor Ticaret A.Ş. (LADA Türkiye Genel Distribütörü),
- 9-Honda Anadolu Motosiklet Üretim ve Pazarlama A.Ş.

2. İLGİLİ PAZAR

2.1. Ürün Pazarı: Castrol'ün faaliyet gösterdiği madeni yağ pazarı genel olarak otomotiv ve sanayi madeni yağları şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Otomotivde kullanılan madeni yağlar ise temelde mineral yağlar ve sentetik yağlar şeklinde iki başlıkta incelenebilmektedir. Her iki yağ çeşidi de ham petrolden elde edilmektedir. Ancak, mineral yağlar doğrudan doğruya ham petrolün rafine edilmesinden, sentetik yağlar ise rafine işleminin en saf elemanlarının kimyasal olarak formüle edilmesinden elde edilmektedir. Sentetik yağlar özellikle modern motorların karşılaşılabilecekleri en ağır koşullarla baş edebilmek için geliştirilmiştir. Sentetik yağların mineral yağlara oranla daha akıcı olması, yağlanma görevini daha hızlı yerine getirmesine, dolayısıyla motorun korunmasını büyük ölçüde artırmasına yol açmaktadır. Teknolojide kaydedilen ilerleme o motor yağının her marka ve model otomobil için kullanımını artırmaktadır. Her motor üreticisinin, araç motorunun farklı özellik arzemesi nedeniyle ayrı yağ kalite sınıfı (şartnamesi) bulunmakta, dolayısıyla yağlar bu kalite sınıflarını karşılayabilmek için farklı özelliklere sahip olmaktadır.

Talep ikamesi açısından, özellikle mineral yağda meydana gelecek bir fiyat artışında bu yağı kullanan tüketicilerin sentetik yağa taleplerini kaydıracakları, sentetik yağı kullanan tüketicilerin ise kalitesi ve tamir, bakım servislerinin tavsiyeleri çerçevesinde bu yağı kullanmaya devam edecekleri ancak önemli fiyat artışları karşısında talep kaymasının yaşanabileceği hususları dikkate alındığında, her iki yağın ikame edilmeleri nedeniyle aynı pazarda yer aldıkları, bu çerçevede ilgili ürün pazarı otomotiv madeni yağları ve müstahzarları pazarı olarak belirlenmiştir.

2.2. Coğrafi Pazar: Castrol tarafından üretilen otomotiv madeni yağlarının yaygın dağıtım kanalları aracılığıyla tüm Türkiye'ye satılması nedeniyle ilgili coğrafi pazar Türkiye Cumhuriyeti sınırları olarak kabul edilmiştir.

3. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

Castrol'ün, otomotiv üreticisi/ithalatçısı teşebbüslerle yapmış olduğu sözleşmeler incelendiğinde aşağıdaki tespitlere ulaşılmıştır.

Lada Türkiye Genel Distribütörü Çelik Motor Ticaret A.Ş., DAF-TIRSAN Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş. ve İhlas Gazetecilik Holding A.Ş.'nin otomotiv kuruluşu olan İhlas Motor ile yapılan madeni yağ bayilik sözleşmelerinde yer alan, Castrol ürünlerinin sadece Castrol'den alınacağı ve sadece bu ürünlerin satılacağına ilişkin kısıtlamalar dikkate alındığında, bu sözleşmelerin esas itibarıyla 1997/4 sayılı Tek Elden Satın Alma Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'ne göre incelenmesinin gerektiği, dolayısıyla Kurumumuza daha önce bildirilen madeni yağ bayilik sözleşmelerine ilişkin olarak yapılacak değerlendirmede yer almalarının uygun olacağı kabul edilmiştir.

Castrol ile Assan Hyundai Motorlu Araçlar Satış A.Ş., Mermerler Yatırım ve Pazarlama A.Ş., Doğuşmotor Servis ve Ticaret A.Ş., Doğuş Otomotiv San. ve Tic.A.Ş., Katalonya Oto Servis ve Tic.A.Ş. arasında yapılan sözleşmeler incelendiğinde; tüm sözleşmelerde rekabeti sınırlayıcı olarak değerlendirilebilecek iki maddenin bulunduğu görülmektedir. Birincisi, araç bakım kitaplarında Castrol ürünlerinin tavsiye edilmesi ve Castrol ürün tavsiye etiketinin araçların uygun görülen yerine yapıştırılması hususu olup, ikincisi ise ilgili otomobil üreticisi veya ithalatçısı firmanın Castrol ürünlerinin kullanılması gerekliliğini içeren bir tamim göndermeyi ve servislerin Castrol ürünlerini kullanmalarını sağlamayı kabul etmesine ilişkin hükümdür. Bu iki madde arasında temel bir fark bulunmaktadır: Birinci madde daha çok nihai tüketiciyi bilgilendirmeye ve kaliteli madeni yağın kullanımını teşvike yönelik olup, tamamıyla tavsiye niteliğine sahipken, ikinci madde yetkili servislerin söz konusu yağı kullanmalarının teşvikine ilişkindir. Her ne kadar ikinci maddede, ilgili firmanın yetkili servislerine göndermesi öngörülen tamimde, Castrol ürünlerinin kullanılmasının "gerekliliğinden" bahsedilmişse de, sözleşmelerin diğer maddeleri incelendiğinde, anılan madeni yağın kullanılmaması halinde herhangi bir cezai hükmün öngörülmediği, dolayısıyla bu maddenin de tavsiye niteliğinde olduğu, diğer marka madeni yağların kullanılmasını engelleyici veya zorlayıcı bir yönünün bulunmadığı, diğer bir ifadeyle, rekabeti kısıtlayıcı amaca sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ayrıca İhlas Motor'un (Kia) toplam 93 servisinden 35'inin ve Hyundai Assan'ın (Hyundai) 103 servisinden 44'ünün aynı zamanda Castrol ile de anlaşmış servisler oldukları gözönüne alındığında, anılan hükmün, servisleri zorlayıcı veya bağlayıcı bir yönünün bulunmadığı anlaşılmaktadır.

Castrol ile Honda Anadolu Motosiklet Ür. ve Paz. A.Ş. arasında yapılan sözleşmede, "Honda, Türkiye'de pazarladığı ve ürettiği motosikletlerin yeni basılacak kullanma el kitaplarında ve ürün broşürlerinde Castrol ürünlerini tavsiye edecektir." ifadesi yer almaktadır. Söz konusu maddenin herhangi bir zorlayıcı yönünün bulunmadığı, tavsiye niteliğinde olduğu ve diğer sözleşmelerde yer alan, ilgili otomobil üreticisi veya ithalatçısı firmanın Castrol ürünlerinin kullanılması gerekliliğini içeren bir tamim göndermeyi ve servislerin Castrol ürünlerini kullanmalarını sağlamayı kabul etmesine ilişkin maddenin bu sözleşmede bulunmadığı görülmektedir.

İ- SONUÇ

- Castrol ile Lada Türkiye Genel Distribütörü Çelik Motor Ticaret A.Ş., DAF-TIRSAN Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş. ve İhlas Gazetecilik Holding A.Ş.'nin otomotiv kuruluşu olan İhlas Motor ile yapılan madeni yağ bayilik sözleşmelerindeki Castrol ürünlerinin sadece Castrol'den alınacağına ve sadece bu ürünlerin satılacağına ilişkin kısıtlamalar dikkate alınarak, bu sözleşmelerin 1997/4 sayılı Tek Elden Satın Alma Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği'ne göre ve Kurumumuza daha önce bildirilen madeni yağ bayilik sözleşmelerine ilişkin olarak yapılacak değerlendirme kapsamında incelenmelerine OYBİRLİĞİ ile,

- Castrol ile Assan Hyundai Motorlu Araçlar Satış A.Ş., Mermerler Yatırım ve Pazarlama A.Ş., Doğuşmotor Servis ve Ticaret A.Ş., Doğuş Otomotiv San. ve Tic.A.Ş., Katalonya Oto Servis ve Tic.A.Ş. arasında yapılan sözleşmelerde yer alan ve ilgili otomobil üreticisi veya ithalatçısı firmanın Castrol ürünlerinin kullanılması gerekliliğini içeren bir tamim göndermeyi ve servislerin Castrol ürünlerini kullanmalarını sağlama yönünde çaba sarfetmeyi kabul ettiğine ilişkin hükümde yer verilen "gereklilik" ifadesinin bir zorunluluk değil tavsiye anlamında olması ve bu hükme uyulmaması hali için müeyyide öngörülmemesi nedeniyle, sözleşmelerdeki söz konusu hükmün diğer marka yağların kullanılmasını engelleyici, diğer bir ifadeyle, rekabeti kısıtlayıcı amaca sahip olmadığı kanaatine varılarak, söz konusu sözleşmelere 4054 sayılı Kanun'un 8 inci maddesi çerçevesinde menfi tespit belgesi verilmesine OYÇOKLUĞU ile,

- Castrol ile Honda Anadolu Motosiklet Ür. ve Paz. A.Ş. arasında yapılan sözleşmeye menfi tespit belgesi verilmesine OYBİRLİĞİ ile,
karar verilmiştir.

KARŞI OY GEREKÇESİ

Castrol Madeni Yağlar San. Ve Tic. A.Ş.'nin otomotiv üreticisi ve ithalatçıları ile düzenlediği sözleşmelere menfi tespit verilmesine ilişkin 03.04.2001 tarih ve 01-15/137-33 sayılı Kurul kararına aşağıda belirtilen nedenlerle katılamamaktayım.

Castrol ile Assan Hyundai Motorlu Araçlar A.Ş. , Mermerler Yatırım ve Pazarlama A.Ş. , Doğuşmotor Servis ve Ticaret A.Ş. , Doğuş Otomotiv San. Ve Tic. A.Ş., Katalonya Oto Servis ve Tic.A.Ş. arasında yapılan sözleşmelerde yer alan bu firmaların yetkili servislerine Castrol ürünlerinin kullanılması gerektiğini içeren bir tamim göndermeyi ve servislerinin Castrol ürünlerini kullanmaları konusunda çaba sarf etmeyi öngören hükümlerinin Kanun'un 4. Maddesi uyarınca rekabeti kısıtlar nitelikte olduğu kanaatindeyim.

Motorlu Taşıtlar Dağıtım ve Servis Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği (1998/3)'nin 5-a-5. maddesinde, anlaşma konusu malların bakım ve onarımında özellikle aracın sağlam ve güvenilir çalışması bakımından asgari standartlara uyma yükümlülüğü, grup muafiyeti kapsamında sayılmıştır.

Sağlayıcıların yetkili servislerine Castrol ürünlerinin kullanılması gerektiğini içeren bir tamim göndermeleri ve bu ürünün kullanılmasını sağlamaya çalışmaları Tebliğ hükmü gereği asgari standart olarak algılanıp uygulanabilir.

Bu nedenle Rekabet Kurulu 20.11.2000 tarih ve 00-42/453-247 sayılı kararında, Mais Motorlu Taşıtlar İmal ve Satış A.Ş.'nin yetkili atelyecilik sözleşmesindeki "servis ve bakım istasyonlarında şirketin önereceği madeni yağları kullanma" yükümlülüğüne ilişkin maddenin, standartların belirlenebilmesi mahfuz kalmak kaydıyla istenilen marka madeni yağın kullanabileceği biçimde düzenlenmesi koşuluyla bireysel muafiyet verilebileceğini kararlaştırmıştır.

İki olay arasında fark olmayıp, Castrol A.Ş.'nin sözleşmesindeki hükme ilişkin olarak da Mais sözleşmesine uygun karar alınması gerektiği düşüncesinde olduğum için, bu defa anlaşmada ihlal olmadığı ve menfi tespit verilmesi istikametindeki çoğunluk görüşüne katılmam mümkün olamamıştır.

Nejdet KARACEHENNEM

Kurul Üyesi

KARŞI OY GEREKÇESİ

Rekabet Kurulu'nun 3 Nisan 2001 gün ve 01-15/137-33 sayılı kararının 2 nci maddesindeki değerlendirmeye aşağıda sunduğum nedenle katılamıyorum.

Castrol ile Assan Hyundai Motorlu Araçlar A.Ş., Mermerler Yatırım ve Pazarlama A.Ş., Doğuş Motor Servis ve Ticaret A.Ş., Doğuş Otomotiv Sanayi ve Ticaret A.Ş., Katalonya Oto Servis ve Ticaret A.Ş. arasında düzenlenen sözleşmenin 5 nci maddesi ile ; Assan Hyundai'nin, Türkiye'de pazarladığı araçlara, Turcas tarafından sağlanan Castrol Yağlama Etiketini yapıştıracağı ve Araç Bakım El Kitaplarında Turcas ürünlerini tavsiye edeceği öngörülmüştür.

Kuşkusuz bu düzenleme bir teşvik ve rekabet ihlali içermeyen yan sınırlama niteliğindedir ve 1997/4 sayılı Tebliğimiz kapsamında değerlendirilmesi gerekir. Ancak aynı sözleşmenin bir sonraki maddesinde yer alan, " Assan Hyundai yetkili servislerine, Turcas ürünlerinin kullanılması gerekliliğini içeren bir tamin göndermeyi ve servislerin Turcas ürünlerini kullanmaları yönünde çaba sarfetmeyi kabul eder." yolundaki hükmünü, tavsiye ve teşvik edici nitelikte bir düzenleme olarak kabule olanak yoktur. Zira, tavsiye niteliği taşıyan bir maddenin varlığına karşın, bir sonraki maddede yer alan " gerekliliği" sözcüğü, diğer marka yağların kullanılmasını engelleyici bir amacı öngörmektedir. Bu niteliği ile de 4054 sayılı yasanın 4/d maddesine açıkça aykırı bir düzenleme olduğundan, menfi tesbit belgesi verilemeyeceği görüşümdedir.

İsmet CANTÜRK
Kurul Üyesi